18.11.2026

SELETUSKIRI
Vabariigi Valitsuse korralduse „Kohustusliku keskse hankija määramine infotehnoloogia valdkonna riigihangetes“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on ajakohastada infotehnoloogia valdkonna kohustusliku keskse hankija regulatsiooni, viies see kooskõlla riigihangete seaduse 1. novembril 2026 jõustuva redaktsiooniga ning riigi infotehnoloogiliste töökohtade ja IKT baasteenuste konsolideerimise eesmärkidega.

Eelnõuga määratakse kohustuslikuks kesksek hankijaks kuni 31. detsembrini 2026 Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus ning alates 1. jaanuarist 2027 Riigi Infosüsteemi Amet. Samuti täpsustatakse keskse hankimise kohaldamisala, mistõttu tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 14. aprilli 2022. a korraldus nr 119.

Muudatus on seotud Vabariigi Valitsuse 11.06.2026 valitsuskabineti nõupidamise päevakorrapunktist nr 8 tuleneva eesmärgiga konsolideerida avaliku sektori IKT juhtimine ja baasteenused. Eelnimetatud valitsuskabineti memorandumi (edaspidi IKT reformi memorandum) kohaselt ühendatakse Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (RIT) Riigi Infosüsteemi Ametiga (RIA) hiljemalt 1. jaanuariks 2027 ning avaliku sektori IT baasteenuseid osutab alates 2030. aastast üldjuhul üksnes RIA. Seetõttu on põhjendatud keskse hankija ülesannete üleandmine RIA-le, et teenuste osutamine, tehniline juhtimine, arhitektuurijuhtimine ning hankimine oleksid koondatud ühe organisatsiooni vastutusalasse.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja koostasid Justiits- ja Digiministeeriumi digiriigi osakonna teenuste talituse nõunikud Pille-Riin Vool (e-post: pille-riin.vool@justdigi.ee) ja Alar Teras (e-post: alar.teras@justdigi.ee) ning Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse õigus- ja hankeosakonna osakonnajuhataja Mirjam Virosiim-Kuhi (e-post: Mirjam.Virosiim-Kuhi@rit.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

<u>Muudatuste vajadus ja sisu</u>

Vabariigi Valitsuse 14.04.2022 korralduse nr 119 „ Kohustusliku keskse hankija määramine infotehnoloogia valdkonna riigihangetes“ vastuvõtmise ajal 2022. aastal lähtuti riigihanke piirmäärast. Alates 1. novembrist 2026 jõustuva riigihangete seaduse redaktsiooni kohaselt sellist piirmäära enam ei kasutata. Riigihangete seaduses on sätestatud:

- lihthanke piirmäär;
- rahvusvaheline piirmäär;
- kaitse- ja julgeolekuvaldkonna rahvusvaheline piirmäär.

Seetõttu on vajalik viia korralduse sõnastus kooskõlla alates 01.11.2026 kehtiva õigusraamistikuga. Eelnõuga nähakse ette, et kohustusliku keskse hankija kasutamise kohustus

rakendub üksnes nende riigihangete puhul, mille eeldatav maksumus on vähemalt võrdne riigihangete seaduse § 14 lõikes 3 sätestatud rahvusvahelise piirmääraga.
Ühelt poolt võimaldab see jätkuvalt koondada suure mõjuga ja suure maksumusega hangete läbiviimise keskse hankija juurde, saavutades mastaabisäästu ning tagades seadmete standardiseerituse. Teisalt väheneb keskse hankija halduskoormus võrreldes olukorraga, kus kohustuslik keskne hankimine rakenduks juba lihthanke piirmäärast. Väiksema maksumusega hangete puhul jääb asutustele vajalik paindlikkus kasutada arvutitöökohateenust või korraldada hanked iseseisvalt. Soovi korral võivad asutused soetada soovitavaid seadmeid keskse hankija poolt sõlmitud raamlepingute alusel ka alla rahvusvahelise piirmäära. Kohustus soetada asjad keskse hankija poolt sõlmitud raamlepingute alusel rakendub juhul, kui asutuse poolt hangitavate asjade summeeritud maksumus ületab rahvusvahelise piirmäära.

Eelnõu ettevalmistamisel kaaluti kolme alternatiivi:
Esimese alternatiivina kaaluti keskse hankimise kohustuse säilitamist alates lihthanke piirmäärast. Selline lahendus suurendaks oluliselt keskse hankija halduskoormust ning dubleeriks osaliselt arvutitöökohateenuse eesmärke;
Teise alternatiivina kaaluti kohustusliku keskse hankija regulatsiooni täielikku kehtetuks tunnistamist. Sellisel juhul puuduks mehhanism suuremahuliste arvutitöökoha seadmete hangete koordineerimiseks ning väheneks võimalus saavutada mastaabisäästu ja seadmete standardiseeritust;
Kolmanda alternatiivina kaaluti keskse hankimise kohaldamist üksnes rahvusvahelise piirmäära ületavate hangete puhul. Eelnõus on valitud see lahendus, kuna see võimaldab säilitada keskse hankimise eelised suure mõjuga hangete puhul ning samal ajal arvestada arvutitöökohateenuse järkjärgulise kasutuselevõtuga.

IKT baasteenuste sh arvutitöökohateenuse kasutuselevõtt toimub järk-järgult ning eesmärk on viia kõik riigiasutused sellele teenusele hiljemalt aastaks 2030.
Nimetatud eesmärk on kooskõlas IKT reformi memorandumiga, milles on heaks kiidetud põhimõte, et avaliku sektori IT baasteenuseid osutab alates 2030. aastast üksnes RIA, välja arvatud erandjuhtudel. Seega toetab käesolev eelnõu riigi pikaajalist eesmärki konsolideerida IKT baasteenused, vähendada dubleerimist ning suurendada teenuste kvaliteeti, turvalisust ja kulutõhusust. Üleminekuperioodil kasutavad osa asutusi arvutitöökohateenust ning osa hangib töökoha seadmeid veel iseseisvalt. Seetõttu on jätkuvalt vajalik säilitada keskse hankimise regulatsioon, et tagada töökoha seadmete standardiseeritus, ühilduvus, infoturbenõuete ühetaoline rakendamine ning riigiülene hankepoliitika. IKT reformi memorandum näeb ette avaliku sektori IKT baasteenuste koondamise RIA juhtimise alla ning RIT ühendamise RIA-ga. Keskse hankija ülesannete koondamine samasse organisatsiooni võimaldab tagada tervikliku vastutuse teenuste planeerimise, hankimise, arendamise ja osutamise eest.

Arvutitöökohateenuse kliendiks olevale asutusele tuleb keskselt tagada standardiseeritud töövahendid, mille puhul arvestatakse muuhulgas infoturbenõuetega. Asutused liituvad standardiseeritud arvutitöökoha teenusega järk-järgult etapiviisiliselt ning on põhjendatud, et ka arvutitöökohateenusega veel mitte liitunud asutused kasutaksid infoturbenõuetele vastavaid

ning standardiseeritud arvutitöökohateenusel kasutamiseks sobivaid seadmeid, vastasel juhul tekib seadmete väljavahetamise vajadusest tulenev täiendav kulu.
Standardiseeritud infotehnoloogiliste vajaduste all mõistetakse käesoleva korralduse tähenduses seega standardiseeritud arvutitöökohateenuse kasutamiseks vajalike seadmetega seotud vajadusi, mida on võimalik rahuldada ühtsete tehniliste ja funktsionaalsete nõuete alusel hangitavate seadmetega. Standardiseeritud infotehnoloogiliste vajaduste hulka ei kuulu asutuse ülesannetest tulenevad spetsiifilised vajadused, mille rahuldamiseks on vajalikud tavapärastest seadmeklassidest või ühtsetest tehnilistest nõuetest oluliselt erinevad lahendused, eelkõige kõrgendatud infoturbe-, ühilduvus- või muud erinõuded. Eriotstarbelised seadmed ei kuulu mõiste „arvutitöökoha seadmed, mis vastavad standardiseeritud infotehnoloogilistele vajadustele“ alla.

Keskse hankija funktsiooni täitmine võimaldab:

- saavutada mastaabisäästu suuremahuliste hangete läbiviimisel;
- tagada töökoha seadmete ja seotud lahenduste standardiseerituse;
- rakendada infoturbenõudeid ühetaoliselt kogu riigis;
- parandada ülevaadet riigi IKT investeeringutest;
- toetada IKT baasteenuste üleriigilist konsolideerimist.

IKT reformi memorandumis hinnatud mõjude kohaselt võimaldab IKT baasteenuste ja arendusteenuste konsolideerimine saavutada nelja aasta jooksul märkimisväärset kokkuhoidu. Nende eesmärkide saavutamine eeldab keskset juhtimist ja keskset hankimist.

Kehtivas korralduses sisaldub üldine CPV-kood 30200000-1 „arvutiseadmed ja nende tarvikud“, mis hõlmab mitmeid alamkoode. Praktikas võib see tekitada ebaselgust korralduse kohaldamisala määratlemisel.

Õigusselguse suurendamiseks jäetakse eelnõus alles üksnes konkreetsed töökoha seadmete CPV-koodid:

- 30213100-6 kaasaskantavad arvutid;
- 30213200-7 tahvelarvutid;
- 30213300-8 lauaarvutid;
- 30231300-0 kuvarid;
- 30232100-5 printerid ja plotterid.

Selline lahendus muudab regulatsiooni selgemaks ja väldib praktikas tõlgendamisprobleeme.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole otseselt seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Korralduse mõjud

<u>Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutuste korraldusele</u>

Korraldus jätkab alates 2022.a jõustunud praktikat, kus RIT-il on pädevus teostada keskseid hankeid valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste infotehnoloogia valdkonna riigihangetes. Eelnõu mõju avaldub eelkõige riigi IKT hangete tõhusamas korraldamises,

seadmete suuremas standardiseerituses ning IKT baasteenuste konsolideerimise toetamisel. Keskse hankija rolli koondamine RIA-sse toetab riigi strateegilist eesmärki saavutada aastaks 2030 avaliku sektori IKT baasteenuste terviklik ja kulutõhus korraldus.
RIT-i ümberkorraldamine toimub Vabariigi Valitsuse seaduse § 43 lõike 3 ning Vabariigi Valitsuse 8. oktoobri 1996. a määruse nr 244 „Valitsusasutuste hallatavate riigiasutuste moodustamise ja ümberkorraldamise ning nende tegevuse lõpetamise kord“ alusel. Kohustusliku keskse hankija ülesanne antakse üle VV korraldusega, menetluses olevad hanked ja sõlmitud lepingud annab RIT RIA-le üle aktide alusel. Lepingupartnereid teavitatakse hankelepingute, sh raamlepingute üleminekust. VÕS § 179 lõike 2 kohaselt loetakse lepingu ülevõtmisel kõik lepingust tulenevad õigused ja kohustused lepingu ülevõtjale üle läinuks. RIT on juba suhelnud RHR kasutajatoega ja menetletavate hangete üle tõstmise vajadusest on kasutajatuge teavitatud.
Eelnõul puudub negatiivne mõju riigieelarvele. Vastupidi, muudatused toetavad IKT reformi memorandumis kirjeldatud kulusäästu realiseerimist ning aitavad saavutada konsolideerimisest tulenevat majanduslikku kasu.
Mõju kohaliku omavalitsuse üksuste asutuste korraldusele puudub, kuivõrd korraldus annab pädevuse teostada keskseid hankeid valitsusasutuste ja nende hallatavate riigiasutuste infotehnoloogia valdkonna riigihangetes.

5. Eelnõu rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

RIT ja alates 2027.a RIA finantseerivad käesoleva korralduse täitmise kulud oma eelarvevahenditest.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub tagasiulatuvalt alates 01. novembrist 2026. Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus täidab kohustusliku keskse hankija ülesandeid kuni 31. detsembrini 2026. Alates 1. jaanuarist 2027 täidab kohustusliku keskse hankija ülesandeid Riigi Infosüsteemi Amet.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja Riigikantseleile (eelnõu toimiku number: 26-1100). Kooskõlastustabel esitatud märkuste ja ettepanekutega on seletuskirja lisas 1.